

סוגיה בדיני עבודה

סתירה בשיעור ההיטל אשר יחול על העסקת מסתננים בענפים מועדפים

עו"ד רו"ח רמי אריה

בפסיקה חדשה אשר ניתנה על ידי בית המשפט המחוזי מרכז, נקבע כי שיעור ההיטל אשר יחול על מעסיקי מסתננים יהיה תמיד 20%, ללא קשר לענפי התעסוקה של העובדים. זאת בניגוד לפסיקה הפוכה אשר ניתנה בעניין זה לפני כשלושה חודשים שקבעה כי שיעור ההיטל בענפים מסוימים אשר הוגדרו בחוק ההיטל יהיה נמוך יותר.

כך נקבע בענין דב שמירה (ע"מ 18-01-11654, **דב שמירה נקיון וכח אדם נ' פקיד שומה פתח תקווה**, ניתן ביום 24.9.2019), חברת כוח אדם אשר העסיקה בשנים 2012-2015 עובדים מסתננים בענפים שונים. בין היתר, בענפי תעשייה, בניין, חקלאות וסיעוד מוסדי.

לטענת דב שמירה, העסקת עובדים זרים מסתננים בענפי התעשייה, הבניין והחקלאות זכאית לשיעור מופחת של ההיטל לפי סעיף 45 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל התשס"ג-2003, ואילו העסקת עובדים זרים בתחום הסיעוד אינה מחייבת בתשלום ההיטל כלל.

העובדים המסתננים, החזיקו ברישיון לפי סעיף 2(א)5 לחוק הכניסה לישראל, "רישיון זמני לשיבת ביקור למי שנמצא בישראל בלי רישיון ישיבה וניתן עליו צו הרחקה – עד ליציאתו מישראל או הרחקתו ממנה". רישיון שהייה זה, לא מהווה רישיון עבודה, אלא אם צוין כך במפורש על גבי הרישיון. בכך נבדל רישיון 2(א)5 מהרישיון הניתן לעובדים זרים המגיעים לישראל לצורכי עבודה כחוק, המקבלים אשרת שהייה ורישיון לשיבת ביקור מסוג ב/1 (עובד זמני), כאמור בתקנה 5(א) לתקנות הכניסה לישראל, תשל"ד – 1974.

סעיף 45(א) לחוק הבראת הכלכלה קובע, כי יחול חיוב בהיטל על מי שמעסיק עובדים זרים. שיעור ההיטל הרגיל בו חב המעסיק עומד על שיעור של 20% מסך כל ההכנסה אשר שילם המעסיק לעובד הזר. לצד זה בהמשך הסעיף נקבעה הקלה, לפיה המעסיק יחויב בהיטל בשיעור מקל, וזאת – "אם העובד המועסק על ידו לפי היתר להעסקת עובד זר בענפים אלה...".

חלק מהעובדים המסתננים אשר העסיקה דב שמירה, היו בענף הסיעוד המוסדי ולא בסעיף הביתי. כלומר, העובדים המסתננים הועסקו במוסדות סיעודיים ולא בבתיים של מטופלים סיעודיים.

פקיד השומה חייב את דב שמירה לשלם היטל בגובה 20% מסך השכר הכולל אשר שילמה לעובדיה, ללא הבחנה בין הענפים השונים בהם הועסקו.

בפסיקה קודמת במחלוקות אלו, אשר ניתנה בעניין טומי (ע"מ 16-08-29283, טומי ווש בע"מ נ' פקיד שומה רחובות, ניתן ביום 14.7.2019) ננקטה פרשנות, לפיה דרישת קיומו של היתר העסקה הנזכרת בסעיף 44 לחוק, מתייחסת הן לרישאה והן לסיפא של הסעיף. בהתאם לכך, נקבע כי משפסק בית המשפט העליון בעניין סעד כי ההיטל חל גם על עובדים מסתננים, יש להחיל בעניינם גם את שיעורי ההיטל המקלים.

בעניין דב שמירה, דחה בית המשפט פרשנות זו. לשיטתו, כדי ליהנות מההוראה המקלה, יש לעמוד בתנאי הסף לפיו "העובד הזר מועסק על ידו לפי היתר להעסקת עובד זר בענפים אלה" היתר שכזה מבקשת דב שמירה למצוא בהודעת אי האכיפה שניתנה בעניין בג"צ קו לעובד.

בית המשפט סבר, כי הימנעות מאכיפה אינה זהה ושקולה למתן אישור העסקה, ובפרט אין היא שקולה להיתר ספציפי לעיסוק בענף מסוים. מתן היתר לעיסוק בענף מסוים, כרוך בעמידה בתנאים אשר נקבעו על ידי גורם מוסמך וביחס לאותו ענף.

העסקת עובד זר כחוק, מטילה על המעסיק עלות כלכלית לא מבוטלת. נוח יותר למעסיק לפטור עצמו מנטל כלכלי זה – לא לממן את מגוריו ולא לשאת בתשלום האגרות הכרוכות בהבאתו של העובד בזר לארץ כחוק.

היות ובידי דב שמירה אין "היתר להעסקת עובד זר בענפים..." הרלבנטיים (תעשייה, בניין וחקלאות), עליה לשלם היטל בשיעור הרגיל הקבוע בסעיף 45 לחוק הבראת הכלכלה – בשיעור של 20% ולא בשיעור המקל.

כך, גם לגבי העסקת עובדים מסתננים בתחום הסיעודי המוסדי. בית המשפט סבר כי "העסקה כדן" בענף ספציפי, מחייבת היתר העסקה ספציפי בענף זה, ולכן העסקתם אינה עומדת בדרישות הסעיף.

מה במבזק

סוגיה בדיני עבודה

- סתירה בשיעור ההיטל אשר יחול על העסקת מסתננים בענפים מועדפים

חוזרים

- חוזר דמי תאונה
- עדכון הנחיות ליישום ההחלטה למתן רישיונות לשיבת ביקור (עובד זמני) מטעמים הומניטאריים ל-300 יוצאי חבל דרפור וחבל הרי הגובה והנילוס הכחול

סיכום של דברים

בפסיקה חדשה אשר ניתנה על ידי בית המשפט המחוזי מרכז, נקבע כי שיעור ההיטל אשר יחול על מעסיקי מסתננים יהיה תמיד 20%, ללא קשר לענפי התעסוקה של העובדים.

בכל מקרה, יש להחיל את ההטבה בעת העסקה בסייעוד ביתי. ישנו הבדל מהותי בין עובד זר המועסק בביתו של אדם והנדרש לעבוד שם כמעט ללא הפסקה, לבין עובד זר המועסק במוסד סיעודי, הנהנה מתנאי העסקה הדומים יותר להעסקה בעבודות אחרות. שוני זה, מצדיק את הפרשנות לפיה אי החבות בהיטל, חלה רק בעת העסקת עובד זר בסייעוד ביתי. נקבע, כי על דב שמירה לשאת בתשלום היטל עובדים זרים בשיעור של 20%, ללא תלות בשאלה באיזה תחום העסיקה את העובדים המסתננים. זאת בניגוד לפסיקה אשר ניתנה לפני כשלושה חודשים בעניין טומי ווש. נאלץ להמתין להכרעת בית המשפט העליון במחלוקת זו.

הכותב - עו"ד רו"ח ויועץ מיסוי, בעל משרד לדיני מסים, חבר צוות התגובות של לשכת עורכי הדין בישראל, מרצה בכיר בתחום דיני המס ומנהל מקצועי של אתר האינטרנט מסים ועסקים
www.ralc.co.il

חוזרים

חוזר דמי תאונה

המוסד לביטוח לאומי פרסם חוזר בעניין דמי תאונה. חוזר זה מרכז מספר שינויים שחלו באופן בחינת הזכאות לדמי תאונה, וכן מרענן את התנאים הבסיסיים הנדרשים לאישור הזכאות. להלן עיקרי החוזר:

א. הדגשים וריענון לקביעת זכאות לדמי תאונה

סעיף 150 לחוק מגדיר תאונה כ"אירוע פתאומי, שבו גורם חיצוני מביא לחבלה פיסית וכתוצאה ממנה לאובדן כושר התפקוד". אישור זכאות לדמי תאונה, לפי סעיף 150 מותנה בקיום כל 4 התנאים הבאים:

1. **קיום אירוע פתאומי** - אירוע שניתן לאתר בזמן ובמקום, גם בחלוף זמן מהאירוע.
2. **קיום גורם חיצוני** - גורם שאינו נובע ממצבו הפנימי הרפואי של המבוטח.
3. **קיום חבלה פיסית** - האירוע גרם נזק למבוטח.
4. **אובדן כושר התפקוד** - כושר התפקוד של המבוטח נפגע כתוצאה מהתאונה.

בחינת אובדן הכושר משתנה בהתאם למעמדו של המבוטח – עובד / עובד עצמאי, אינו עובד ואינו עובד עצמאי ועקרת בית, כפי שמפורט בחוזר.

ב. השינויים שחלו בפרשנויות ובנהלים:

1. **הגדרת "גורם חיצוני" לעומת "גורם פנימי"** לעניין דמי תאונה – עד כה, הכרנו כגורם חיצוני, רק במקרים בהם הייתה מעורבות של גורם נוסף, מעבר לגופו של האדם. בית הדין הרחיב את הגדרת הגורם החיצוני, גם למקרים של תקלה פתאומית, בלתי צפויה, שאינה חלק מההתנהלות השגרתית של בני אדם, שהתרחשותה ברורה ואשר הובילה לטראומה פיסית, וקיימת לפי היגיון החיים סבירות גבוהה שנגרמה על ידה כפי שמפורט בחוזר.
  2. **בדיקת זכאות לימי מחלה לחברי קיבוץ מתחדש** – מכיוון שלחברי קיבוצים מתחדשים יש מכסת ימי מחלה, השוללים כידוע זכאות לדמי תאונה- בתביעות של חברי קיבוץ מתחדש, יש לקבל אישור מהקיבוץ על מכסת ימי המחלה של החבר.
  3. **תשלום דמי תאונה בעד פרק הזמן שהמבוטח נמצא בישראל** - לפי החוק, לא ניתן לאשר תשלום דמי תאונה בעת שהות בחו"ל. במקרה של שהות בחו"ל במהלך תקופת הזכאות לדמי תאונה- יש לשלם עבור יום היציאה ויום הכניסה לארץ.
  4. **כפל גמלאות** – מבוטח הזכאי לתשלום עבור תקופת אי כושר, מכל גורם שהוא, לא יהיה זכאי לגמלה.
- טופס התביעה עודכן בהתאם. במקרה בו מצהיר התובע על הגשת תביעה לגורם נוסף, לא תהיה זכאות לגמלה.
- במכתב הדחיה יובא לידיעת המבוטח כי אם תביעתו לביטוח הפרטי תידחה, יש להעביר אלינו את מכתב הדחיה.
- במקרה כזה, יילקח בחשבון מועד הגשת התביעה לראשונה לעניין סעיף 296.

סיכום של דברים
המוסד לביטוח לאומי פרסם חוזר בעניין דמי תאונה. חוזר זה מרכז מספר שינויים שחלו באופן בחינת הזכאות לדמי תאונה, וכן מרענן את התנאים הבסיסיים הנדרשים לאישור הזכאות.

הגדרת תאונה - ריענון

סעיף 150 לחוק מגדיר תאונה כ"אירוע פתאומי, שבו גורם חיצוני מביא לחבלה פיסית וכתוצאה ממנה לאובדן כושר התפקוד".

הגדרה זו כוללת ארבעה מרכיבים – אירוע פתאומי, שמעורב בו "גורם חיצוני", שהוביל ל"חבלה פיסית", וכתוצאה מחבלה זו אבד כושר התפקוד.

זכאות תיקבע רק למי שעונה לכל 4 התנאים:

• אירוע פתאומי

המרכיב היסודי והחיוני לקיומה של "תאונה" הנו "הפתאומיות".

"פתאומי" – הכוונה לאירוע שבא באופן בלתי צפוי בלתי מכוון מצד המבוטח ובשל פתאומיותו ותוצאותיו, ניתן לאתרו בזמן ובמקום. כלומר ניתן לקבוע מתי ובאיזה מקום אירע, אף לאחר חלוף זמן מאז האירוע.

• גורם חיצוני

יסוד שני במושג "תאונה" הוא, שהחבלה נגרמה על ידי "גורם חיצוני". להבדיל מגורם פנימי הנעוץ במצבו האישי, הרפואי של המבוטח. בנושא זה חלה הרחבה של הפרשנות- כפי שמפורט בהמשך.

• חבלה פיסית

יסוד נוסף ובלתי נפרד מהמושג "תאונה" כמשמעותה בחוק הוא, שהאירוע גרם לחבלה פיסית. חבלה פיסית פרושה נזק, שינוי פיזיולוגי בגוף, שנגרם על ידי האירוע התאונתי.

• אובדן כושר התפקוד

לא די בכך שאירע אירוע פתאומי ובו גורם חיצוני הביא לחבלה פיסית כדי שהאירוע יחשב "תאונה" כמשמעותה בחוק.

רק אם בנוסף לקיומם של שלושת היסודות האחרים יתקיים התנאי, שהפגיעה גרמה לאובדן כושר התפקוד, תחשב הפגיעה כ"תאונה במובן של סעיף 150 לחוק.

הגדרת גורם חיצוני – הרחבת הפרשנות

קיומו של "גורם חיצוני" הוא אחד מארבעת התנאים לקביעת זכאות לדמי תאונה.

עד כה, הכרנו כגורם חיצוני, רק במקרים בהם הייתה מעורבות של גורם נוסף, מעבר לגופו של האדם. בית הדין הארצי, בפסק דין שניתן לאחרונה, בחן את הגדרת הגורם החיצוני והרחיב אותה גם למקרים של תקלה פתאומית, בלתי צפויה, שאינה חלק מהתנהלות השגרתית של בני אדם, שהתרחשותה ברורה ואשר הובילה לטראומה פיסית וקיימת לפי היגיון החיים סבירות גבוהה שנגרמה על ידה.

לאור האמור, בשונה מהעבר, משטח ריצה, מגרש כדורגל וכיוצא בזה - נכללים בהגדרת "גורם חיצוני", גם אם במסגרת פעילות זו נתפס שריר (שמהווה לכאורה גורם פנימי) - היות ולא מדובר בהתנהלות שגרתית, ומשטח הפעילות מהווה את הגורם החיצוני הנדרש להגדרת תאונה. בית הדין סייג את ההרחבה של "גורם חיצוני" (מספרי תיקים של בית הדין הארצי 16-10-4955-07-51680, 17-01-33978):

• לא מדובר על נזק כתוצאה מליקוי פנימי שהיה בגופו של האדם, ולא להתפתחות טבעית שלו אלא לנזק כתוצאה מאותו אירוע פתאומי אובייקטיבי, שארע בסמיכות זמנים וניתן להצביע עליו.

• לא די בהתנהלות שגרתית (דוגמת הליכה רגילה במישור, או קימה מהמיטה), במהלכה חש המבוטח בכאב, ללא סיבה נראית לעין.

• לא די בתנועה לא טובה לכשעצמה, אלא, בהשלכות הנובעות מגורם חיצוני.

• לא די בהצבעה על דבר מה חיצוני (מיטה, רצפה, מדרגה), עמו בה הנפגע במגע - אלא נדרש קשר סיבתי של גרימת החבלה.

עונה להגדרת "תאונה" לפי סעיף 150:

• מבוטח שיצא לריצה בפארק הציבורי ותוך כדי ריצה, סובב את ברך ימין – במקרה זה, קיים גורם חיצוני ברור – משטח הריצה, שגרם לחבלה הפיסית – חבלה בברך ימין, ולא מדובר בהתנהלות שגרתית.

- מבוטח שבטעות פגע עם ידו בעינו וכתוצאה מכך נפגעה ראייתו - קיים גורם חיצוני ברור - היד, שגרמה לחבלה פיסית - פגיעה בעין.
- מבוטח ששיחק כדורגל במגרש - ביצע תנועה לא נכונה כלפי המגרש ומתח שריר - קיים גורם חיצוני ברור - מגרש הכדורגל, שגרם לחבלה פיסית - מתיחת שריר.
- לא עונה להגדרת "תאונה" לפי סעיף 150 :
- מבוטח שהלך הליכה רגילה בדרכו לסופר, ומתח שריר ברגלו - מדובר בהתנהלות שגרתית, לא היה אירוע פתאומי ולא קיים גורם חיצוני ברור שגרם לחבלה פיסית.
- מבוטח שקם מהמיטה בצורה חדה וסבל מכאבים - אין גורם חיצוני עמו בא במגע ושגרם לחבלה פיסית. תנועה לא טובה לכשעצמה, מבלי שהשלכותיה הן פועל יוצא של גורם חיצוני, אינה עונה על הגדרת התאונה.

עדכון הנחיות ליישום ההחלטה למתן רישיונות לשיבת ביקור (עובד זמני) מטעמים הומניטאריים ל-300 יוצאי חבל דרפור וחבל הרי הנובה והנילוס הכחול

רשות האוכלוסין וההגירה פרסמה חוזר בעניין עדכון הנחיות ליישום ההחלטה למתן רישיונות לשיבת ביקור מטעמים הומניטאריים. להלן עיקרי החוזר:

שר הפנים הורה לפעול וליישם עקרונות דומים לעקרונות שנקבעו בשלוש ההחלטות הקודמות שעניינן במתן מעמד ארעי ל-800 יוצאי חבל דרפור וחבל הרי הנובה והנילוס הכחול, זאת לצד מתן התייחסות ייחודית לאוכלוסיית הנשים בקרב אוכלוסייה זו.

המעמד יינתן לאלו שזוהו כיוצאי חבל דרפור וחבל הרי הנובה והנילוס הכחול אשר פנו והגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני בישראל ועומדים באחד משלושת התנאים הבאים:

נשים.

גברים בגיל 40 ומעלה שהגיעו לישראל עד שנת 2012 (כולל).

גברים בגיל 39 שנכנסו לישראל עד סביב חודש יולי 2010.

המעמד יינתן בכפוף להיעדר מניעה ביטחונית או פלילית.

אופן יישום ההחלטה:

בעת התייצבותו של מבקש שירות לחידוש רישיונו (רישיון זמני לשיבת ביקור לפי סעיף 2(א)5) לחוק הכניסה לישראל) במשרדי הרשות בבני ברק או באילת, יבחן ממונה ביקורת הגבולות (להלן: "הממונה") האם מוזנת הערה בעניינו ולפיה הנו מועמד לשדרוג מעמדו. ככל שבעניינו של מקבל השירות מופיעה הערה כאמור, על הממונה המטפל בבקשתו לעדכן כי הוא זכאי לשדרוג מעמדו בכפוף לבדיקה ביטחונית ופלילית. הממונה יודא עם מקבל השירות כי הפרטים שנמצאים במערכת נכונים. הממונה ימסור למקבל השירות שובר תשלום אגרה בסך 175 ₪, תשלום אשר נדרש לצורך הטיפול בבקשה למתן הרישיון. במעמד זה יבהיר הממונה למקבל השירות כי קבלת הרישיון לשיבת ביקור (עובד זמני) מותנית באישור הגורמים הביטחוניים לבקשה. הממונה יחדש את רישיונו של המועמד לשדרוג לפרק זמן של 10 יום וזאת ע"מ שזה ישלם בפרק זמן זה את השובר. יובהר כי באופן דומה, יונפק רישיון זמני לשיבת ביקור לפי סעיף 2(א)5 לחוק הכניסה לישראל למשך 10 ימים גם לאלו, אשר נמצא כי הנם מופיעים ברשימת המועמדים לשדרוג מעמדם ואולם אינם אוחזים ברישיון כדין בעת הגיעם למשרדי הרשות. לאחר שהמועמד לשדרוג שילם את השובר שנמסר לו, ישוב הוא למשרדי הרשות בבני ברק ובאילת שם ימשיך את הליך הטיפול בבקשתו למתן הרישיון כאמור. יובהר כי המועמדים לשדרוג מעמדם יטופלו על ידי הממונה לצורך חידוש רישיונם בהתאם לתור שנקבע להם זה מכבר. מקבלי שירות אשר יבחרו להגיע על דעתם לפני המועד שנקבע להם - לא יטופלו.

סיכום של דברים
רשות האוכלוסין וההגירה פרסמה חוזר בעניין עדכון הנחיות ליישום ההחלטה למתן רישיונות לשיבת ביקור מטעמים הומניטאריים.

עורכת: עו"ד מיטל דולב-בלט ביצוע גרפי: אולגה פאי

אין במידע המופיע באתר "כל עובד" או בשירות הניתן למנויי האתר כדי להוות ייעוץ משפטי ו/או תחליף לייעוץ משפטי ואין באמור כדי להוות מענה לנסיבות מקרה קונקרטיים ו/או ספציפיות, לחוות דעה או להביע עמדה ביחס למקרה מסוים.